

JOSEP DONJÓ I CALLOL (1897-1990)

Fill de Joan Donjó i Sureda i Carme Callol i Colomeda. Vivien al carrer d'Empúries. Tant els avis de part de pare, Nicolau i Cristina, com els de part de mare, Joan i Maria, vivien a l'Escala. El pare era patró de barca, la mare treballava a casa i, com tantes dones escalenques, ajudava al marit "remendant" les xarxes. La família va tenir dos fills més: en Marcellí, el gran, malalt de poliomielitis, i en Miquel, el segon, que va ser pescador com el pare.

Els primers estudis els va fer a les escoles de l'Escala amb el mestre Lluís Alsina, el qual el va tenir d'ajudant a la seva classe i el va aconsellar d'anar a Girona a estudiar magisteri. Era una manera força habitual en aquell temps de promoció social, tot i que el seu pare volia que fos mariner. Va estudiar a l'Institut de Girona durant els cursos 1911-1912 i 1912-1913 i va treballar de barber per pagar-se els estudis. Va tenir de professors, entre d'altres, a Cassià Costal, un dels millors professors de magisteri que hi ha hagut de sempre a Girona. Aquests estudis duraven dos anys amb un total de divuit assignatures; la carrera de batxillerat durava sis cursos amb trenta assignatures. Ja quedava clar el poc valor que es concedia al magisteri.

No va ser fins al 1914 que es va crear l'escola Normal Superior on des de llavors es van impartir els estudis de magisteri. Home de molts coneixements, la seva activitat no es va reduir a la Normal sinó que es va comprometre de ple en la vida social i cultural gironina. Els articles en les revistes professionals i en la premsa local ens permeten de conèixer la seva preocupació per millorar els estudis de magisteri que volia que tinguessin la categoria universitària.

Va acabar la carrera deu anys més tard, després d'haver fet tres anys el servei militar a marina, a Cartagena, en un destructor. Quan va acabar el servei militar va anar a viure a Barcelona, a casa del seu germà Marcellí, que feia de sastre. Allà treballà com a mestre en una acadèmia del Guinardó i es va relacionar força amb ambients anarquistes. Durant la dictadura de Primo de Rivera va tornar a l'Escala i va obrir una barberia al carrer de Gràcia (posteriorment traspassada al pare de la Roser Artigas). A l'Escala era vigilat per la guàrdia civil que més d'una vegada escorcollà

L'escola de Darnius.

casa seva en busca d'una pistola. El 1922 es va casar amb Pepita Sastre i Rodeja, de l'Escala, i van tenir tres fills: Joan, Jaume i M. Rosa.

La seva tasca de docent la va exercir en diverses poblacions. Va fer de mestre interí primer a Breda (la Selva) a partir del 1924 i després a Castell d'Aro (Baix Empordà). Hi va ser des del 1931 mentre preparava les oposicions animat pel seu amic i professor de la Normal Miquel Santaló.

La seva primera plaça en propietat va ser a la població de Villalpape, a la província de Lugo. En un local apte per a una trentena de vailets s'hi amuntegaven de cinquanta a setanta nois i noies. Allà va tenir topades amb el cacic del poble per les diferents maneres d'entendre la cultura, l'escola i la societat. Ell volia que tots els infants tinguessin accés a la cultura a través de l'escola com era l'ideal republicà i el cacic del poble no veia amb bons ulls aquesta orientació. En les memòries que va escriure recorda que el cacic li manifestà: "Ahora la República engorda a los maestros; luego nosotros os mataremos".

El mes d'octubre del 1934 va tornar destinat a Darnius (Alt Empordà) i va treballar en una escola acabada d'estrenar amb aules netes, espaioses, airejades i clares, amb un pati espaiós, amb material escolar modern i amb taules bipersonals, segons recorda ell mateix, que explica: "Els pares estaven orgullosos de la seva escola". Entre les activitats que va organitzar amb els nens de l'escola destaquen la celebració d'obres de teatre i el foment de la lectura de poesies. En aquesta població va coincidir amb la mestra Carme Vergés, neboda del mossèn Carles Costa, rector de l'Escala, amb la que mantingué diferències ideològiques. La mestra era molt conservadora i el va denunciar, amb el suport de sectors conservadors empordanesos, per fomentar lectures a l'escola que ella considerava que no eren adients per a la mainada.